

Актуальне дослідження політики розвитку банківської системи України на регіональному рівні

Сучасний етап функціонування банківської системи України є складним і суперечливим, що обумовлено поглибленням кризових явищ у розвитку економічних процесів і виникненням низки проблем, пов'язаних з нерациональним розміщенням банківських установ, концентрацією їх у промислово розвинених регіонах і недостатнім залученням потенціалу банків для вирішення регіональних проблем і програм розвитку. З-поміж характерних ознак трансформаційних процесів сучасного суспільства яскраво проявляються ситуативно обумовлені тенденції децентралізації державного управління різних сфер людської життєдіяльності та поглиблення на цій основі прихильності до регіоналізації. Такі виклики сьогодення вимагають новітніх підходів у частині визначення теоретико-методологічних основ регіональної політики задля досягнення означених стратегічних орієнтирів розвитку Української держави. Банківська система як надзвичайно важлива сфера організації суспільного життя в усіх аспектах не є виключенням. Тому питання функціонування банківської системи в регіоні та механізму управління нею в мезопросторі залишаються вкрай актуальними. З цих позицій дослідження, проведене в монографії О. І. Копилюк¹, є своєчасним, оскільки відображає сучасні тенденції формування та реалізації регіональної політики розвитку банківської системи України.

Заслугує на увагу здійснений автором ґрунтовний аналіз вітчизняних і зарубіжних джерел з досліджуваної проблематики. Водночас пропонуються нові ідеї та підходи до розуміння ключових аспектів регіональних особливостей розвитку національної банківської системи.

Монографія складається зі вступу, п'яти взаємопов'язаних розділів, матеріал яких розкриває погляд автора на формування регіональної політики розвитку банківської системи України, її місце в регіональній суспільній системі, оцінку факторних детермінацій і розробку стратегічних пріоритетів у контексті поступового поглиблення міри регіоналізації банківської діяльності, функціональної спрямованості на покращення рівня добробуту населення з врахуванням територіальної специфіки, післямови та списку використаних джерел.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи дослідження регіональної політики розвитку банківської системи» розкривається сутність банківської системи через призму розвитку регіону, окреслюються ознаки й принципи функціонування регіональної банківської системи та її місце в регіональній суспільній системі, подаються структура, завдання і функції банківської системи країни і регіонів, обґрунтовуються зміст, цілі й завдання регіональної політики банківської системи та інструментарій забезпечення її розвитку. Зокрема автором обґрунтовано, що процеси децентралізації

© І. З. Сторонянська, 2014.

¹ Копилюк О. І. Регіональна політика розвитку банківської системи України : монографія / О. І. Копилюк. – Одеса : Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2014. – 576 с. – ISBN 978-966-02-7263-7.

державної влади в Україні й реалізації адміністративно-територіальної реформи мають стосуватись і банківської сфери, що вимагає визначення міри регіоналізації регулювання розвитку банківської сфери в країні, і розробки ефективної регіональної політики розвитку банківської системи. Виокремлено дуальну інституційно-функціональну належність регіональної банківської системи з одночасним підпорядкуванням банківській системі на загальнодержавному рівні й регіональній суспільній системі. Конкретизовано основні державні структури, що формують організаційне забезпечення реалізації регіональної політики розвитку банківської системи України – в розрізі регіонального, державного та міжнародного рівнів.

Другий розділ «Теоретична, нормативно-правова і методична база обґрунтування розвитку регіональної політики щодо банківської системи» присвячений теоретичній базі, нормативно-правовому регламентуванню, методам дослідження формування і реалізації регіональної політики розвитку банківської системи, окресленню ролі методу рейтингування в обґрунтуванні регіональної політики розвитку банківської системи та особливостям застосування економіко-математичного інструментарію аналізу функціонування банківської системи в контексті формування регіональної політики її розвитку. У рамках теоретичного обґрунтування регіональної політики розвитку банківської системи автором розкриті найвагоміші теорії і концепції, що відображають методологічну основу її формування з врахуванням основних положень теорії регіоналістики.

Систематизація методів дослідження регіональної політики розвитку банківської системи дозволила автору конкретизувати методи її дослідження в рамках системного підходу з виділенням загальнонаукових і конкретнонаукових і виокремити незначну кількість наукових досліджень з використанням таких конкретнонаукових методів, як рейтингування, моніторинг, кластеризація, прогнозування, таксонування, економіко-математичний й статистичний тощо.

У *третьому розділі* «Чинники формування регіональної політики розвитку банківської системи» пропонується класифікація чинників формування регіональної політики розвитку банківської системи, здійснюється аналіз розвитку світової банківської системи як чинника формування і реалізації регіональної політики розвитку банківської системи України, окреслюється вплив фінансово-економічної кризи, аналізуються національні та регіональні чинники впливу на її формування, наводяться результати факторного аналізу розвитку банківської системи України на регіональному та національному рівнях.

На основі систематизації факторних детермінацій регіональної політики розвитку банківської системи з базуванням на управлінському підході в монографії визначено тріаду факторного впливу на регіональну політику розвитку банківської системи: мега-, макро- та мезофактори й запропоновано базові ознаки класифікації чинників впливу, серед яких введено такі нові критеріальні ознаки: масштабність, належність до рівневої системи, характер впливу, можливість коректування, сила та частота впливу.

Учетвертому розділі «Банківська система України: оцінка в контексті необхідності здійснення регіональної політики її розвитку» аналізується ретроспективний розвиток та окреслюються особливості становлення банківської системи України, здійснюється оцінка сучасної регіональної банківської політики та банківської системи країни як фактора зростання національної економіки, висвітлюються регіональні інтереси банківських підсистем і територіальна структура банківської системи України у світлі конфліктів інтересів банківських підсистем у регіонах.

Автором запропоновано методичний підхід і розраховано рівень розходження в регіональній структурі банківської системи України за показниками кількості банків і їх підрозділів, обсягів залучених депозитів, наданих кредитів у розрізі фінансових, нефінансових корпорацій, домашніх господарств на основі використання коефіцієнта структурних змін А. Салаї та інтегрального коефіцієнта структурних відмінностей Гатєва.

П'ятий розділ «Формування перспективної регіональної політики розвитку банківської системи» присвячено підходам до розробки концепції регіональної політики розвитку банківської системи на засадах перспективності, обґрунтуванню мети, завдань і функцій регіональної політики розвитку банківської системи України, окресленню ролі Національного банку України у формуванні регіональної політики розвитку банківської системи, формуванню та розвитку національної і регіональних банківських систем і шляхам забез-

печення банківською системою регіонального розвитку і добробуту населення у регіонах.

Науковцем сформульовано ключові положення концепції реалізації перспективної регіональної політики розвитку банківської системи. Доведено, що новим теоретичним напрямом в обґрунтуванні функціональності банківських систем для розвитку країни має бути мезоекономічний підхід – на протигагу традиційному мікроекономічному з розглядом банківських установ як суб'єктів господарювання зі своїми комерційними інтересами, а також макроекономічному з розумінням потреби узгодження, координації діяльності банківських установ, інших учасників ринку банківських послуг у загальнодержавних масштабах.

Загалом слід відзначити чітке, послідовне викладення матеріалу та обґрунтованість отриманих результатів дослідження. Рецензована монографія, без сумніву, буде корисною для науковців, економістів, керівників і працівників органів регіонального управління, а також для всіх, хто цікавиться проблематикою розвитку регіонів, їх складових, у тому числі й банківської системи на національному і регіональному рівнях. Рекомендації автора щодо формування перспективної регіональної політики розвитку банківської системи є вагомим внеском у розвиток вітчизняної економічної науки, дозволяють сформувати комплексний підхід і методичний інструментарій її реалізації в контексті ефективного формування та розвитку національної і регіональних банківських систем.

Сторонянська Ірина Зеновіївна – доктор економічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи, завідувач відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» (e-mail: istoron@i.ua).

Надійшло 26.11.2014 р.